

Bohuslav Matěj Černohorský

První poznatky o Bohuslavu Matěji Černohorském můžeme najít ve slovníku Bohumíra Dlabacze z roku 1815. Podrobný životopis Černohorského se zde nedozvíme, pouze stručné a obecné informace a to, že pocházel z Nymburka, byl Minorita, v Itálii obdržel titul Magistr musiky, dále že byl regenschori v řádu kostela sv. Anny v Padově, předtím však regenschori u sv. Jakuba v Praze. Životopisné údaje uzavírá informace, že zemřel na cestě do Itálie roku 1740. Dále je zde popsán jeho hudební život. Dlabáč se o něm zmiňuje jako o nejslavnějším skladateli a varhaníkovi svého času. Zmiňuje tu pouze jedno dílo: moteto Laudetur Jesus Christus. (vytištěno mezi lety 1720-1739 v Praze u Jiřího Labouna). Málo dochovaných děl odůvodňuje velkým požárem kostela Minoritů v Praze roku 1754. Mezi žáky Černohorského řadí Tůmu, Zacha, Klackela a Josepha Tartiniho.

Riegerův slovník naučný z roku 1862 nabízí heslo velmi stručné, je zde uveden v krátkém odstavci jeho životopis a Černohorský je zde vyličen jako slavný český hudebník a varhaník. Výčet žáků je zde omezen pouze na jednoho a tím je Josef Seger. Datum úmrtí je totožné s tím, které uvádí Dlabáč.

Pazdírkův hudební slovník. Toto heslo sestavil Emilián Trola a je již rozsáhlejší a nabízí nové životopisné údaje. Příkladem jsou přesná životopisná data. Narození Nymburk, 16. 2. 1684 a úmrtí- Štýrský Hradec, 1. 7. 1742. Je synem kantora Samuela Černohorského. Roku 1703 vstoupil do řádu Minoritů u sv. Jakuba v Praze, zároveň byl posluchačem (studentem) fyziky. Řeholní sliby složil r. 1710, ve Vratislavi získal r. 1723 titul magistra. Od r. 1739 působil jako ředitel kůru u sv. Jakuba v Praze. Čtyřikrát navštívil Itálii, kde dostal titul Padre Boemo, při návratu do rodné země zemřel. Jsou tu vysloveny pochybnosti, neboť nelze doložit ředitelství kůrů minoritských chrámů v Padově a Assisi, kde měl údajně působit. Pazdírek uvádí, že podle tradice byl považován za zakladatele české polyfonní školy. Také se zmiňuje o požáru v roce 1754, který měl údajně zničit Černohorského díla. Zachované skladby dělí na chrámové (sem patří, řadí) *Vesperae minus solemnes*, *Litaniae lauretanae*, *Regina coeli*, *Laudetur Jesus Christus*, *Curare Domine vias acris*, *Quem lapidaverunt* a varhanní fugy. U všech děl zmiňuje místo vydání či uložení. Okruh Černohorského žáků je zde rozšířen o Josefa Házu, R. Fiedlera a M. Vietze. O žakovství Tartiniho a Glucka pochybuje, neboť nelze doložit.

ČSHS (Československý hudební slovník osob a institucí) doplňuje heslo o další poznatky o vzdělání Černohorského a uvádí, že základy hudebního vzdělání si osvojil doma, od otce, že studoval v Praze filozofii patrně na minoritských školách, kde přednášel T. Akvinský. Působil v kostele sv. Jakuba, kde na něj měl vliv skladatel a minorita P. B. Artophaeus. Mimo jiné působil v Týnském chrámě a některé informace naznačují, že větší počet děl se tam nacházelo ještě před požárem a že neshořely. Jeho chrámové skladby pronikly za jeho života na české kůry, fugy do Německa. Je zde popsána i jeho tvůrčí činnost (harmonie, kontrapunkt, melodika) a nakonec je zde uveden seznam jeho skladeb, kde vyšly, popř. kdo je vydal a literatura.

V Seeger musik lexikonu z roku 1966 obsahuje heslo informace, které jsou již obsaženy v předchozích slovnících. Toto heslo je stručné.

Riemann musik lexikon. Z životopisných dat jsou uvedeny jen roky. Opět jako v předchozích je tu vyslovena domněnka, že díla neshořela při požáru. Heslo velmi krátké s odkazy na literaturu.

Mezi nejrozsáhlejší hesla se řadí MGG a Grove. Heslo do MGG napsal Stanislav Bohadlo, který uvádí datum 16. 2. 1684 (stejně), ale datum úmrtí 15. 2. 1742. Heslo je rozděleno

na 3 části. Velmi rozsáhlý a podrobný životopis, soupis děl a pak místa, kde jsou Černohorského díla (prameny, partitury) uloženy, literatura.

Grove (heslo napsala Kateřina Šulcová) také uvádí data, ale neuvádí den úmrtí, jen měsíc a rok. Heslo je také dosti rozsáhlé, jen oproti MGG jsou díla s literaturou uvedeny na konci hesla.

Zmínky v knihách-publikacích zaměřené na období hudebního baroka:

Otakar Hostinský- Hudba v Čechách, Praha 1900, str. 27- 28. - Píše, že zemřel 2. 7. 1942, na cestě do Itálie. Také se přiklání k nemožnosti doložení působení Černohorského v Padově a Assisi. A zastává názor, že dílo shořelo při již zmiňovaném požáru roku 1754.

Alois Hlinička: Portréty starých českých mistrů hudebních, Praha 1922, str. 19- 22. Zde prezentuje Černohorského jako otce české hudby. Že Tartini a Gluck byli žáci Černohorského předkládá jako fakt, ne jako pouhou domněnku. O tomto vztahu s Gluckem usuzuje z údajné Gluckovy autobiografie, ve které Gluck tvrdí, že působil v Týnském chrámu v době, kdy kůr řídil právě Černohorský.

Jan Racek: Duch českého hudebního baroka. Příspěvek ke slohové a vývojové problematice české hudby 17. a 18. století. Brno, 1980. str. 38-40. Tento příspěvek se zabývá analýzou (Černohorského)jeho tvorby. V poznámkách pod čarou jsou vypsány dané skladby a jejich uložení.

Jaroslav Smolka: Hudba českého baroka., Praha 1989, str. 37-42. Zde můžeme najít jak životopis tohoto skladatele, tak také analýzu jeho skladeb i notové ukázky.

Studie:

Dra Alois Hlinička: Bohuslav Černohorský, Cyril 42, 1916. Na začátku článku autor poukazuje na Černohorského jako na zakladatele české kontrapunktické školy a na jeho zájem o českou hudbu a jeho činnost a tvorbu. Poté se dovídáme informace o jeho původu a životě. Upozorňuje zde opět na cennou a pozoruhodnou zprávu, kterou najdeme v autobiografii Gluckově. Gluck zde píše, že působil v Týnském chrámě v době, kdy ředitelem kůru byl právě Bohuslav Matěj. O jeho díle není mnoho zpráv, mnoho děl se nedochovalo kvůli požáru kostela, kde skladby byly uloženy. Následně představuje výpis dochovaných děl. Poukazuje na možnost, jak nejlépe přiblížit díla Černohorského a to rozbořením dochovaných skladeb a činnost a díla jeho žáků. Také nazývá Černohorského otcem české hudby. Ani zde nechybí obraz jeho děl a jeho žáků.

Emilián Trola: B. M. Černohorský, Česká hudba, 1918. Zjistil, že Černohorský v Padově působil v chrámu Il Santo a ne sv. Anna, jak píše Dlabač. Dále, že zde nebyl chorregent, neboť v tu dobu je tam doložen pobyt Calegariho. Tudíž tam mohl zastávat místo více kapelníka nebo jednoho ze 3 varhaníků. Jeho přeložení do Assisi bylo obvyklé (u Minoritů běžná praxe) a že skladbu Regina coeli napsal jako vzpomínku na již zmíněného minoritu P. B. Artophaeuse. Mimo jiné řešil otázku, jaké skladby či obecně hudba se hrála a provozovala u sv. Jakuba v Praze a u Minoritů a také řešil, jak se dostal Černohorský do Padovy, pravděpodobně přes Artophaeuse.

Emilián Trola: Bohuslav Černohorský, Cyril, 1934. Dopodrobna rozepsal původ jména Černohorský a jeho nositele Černohorského oslovuje Bohuslav Matyáš. V celém článku analyzuje jednotlivá díla.

Zdeněk Culka: Několik dokladů k životopisu Bohuslava Matěje Černohorského, Hudební věda, 1966. Zabývá se otázkou konfrontace literatury o Černohorském a prameny, jež byly dosud nalezeny, a dospívá k názoru, že část údajů v literatuře je nepřesnou interpretací pramenů a část se na pramenech vůbec nezakládá, ale je pouhým nekritickým přejímáním nedoložených tradic. Účelem jeho článku je podat průkazný materiál o životě Černohorského. Vychází již z dosud známých pramenů i z pramenů ještě nepoznaných a nově zde uvedených. Vychází také z nymburské matriky křtěnců, kde je datum 16. 2. 1784 uvedeno, jako den křtu, ne narození. Poukazuje na fakt, že do 17 let Bohuslava Matěje nejsou podrobné informace. V archivu Karlovy univerzity v Praze zjistil datum 1702- to získal titul bakalář filozofie. R. 1703 byl přijat k minoritům, o rok později složil řeholní slib a upozorňuje, že toto datum bylo mnohdy nesprávně citováno a zaměňováno za rok 1710. Studoval teologii, ale není doloženo kde. Upozorňuje na přátelství se Šimonem Brixim, i s některými členy Denziovovy operní společnosti, neboť je oddával a odtud pravděpodobně pramení jeho zájem o světskou operní hudbu. Je zde uveden i opis životopisu, který pořídil univ. prof. Dr. Josef Emler. Vystává domněnka o tom, zda byl v Itálii 4 krát nebo jen 2 krát. Řešení otázky, kdy se vrátil z Itálie domů a jak dlouho tam zůstal. Vyvrací již zmiňovanou Gluckovu autobiografii, údajně žádnou nenapsal. A dokonce ani jeho datum smrti není dokázáno původním pramenem.

Zdeněk Culka: Varhanní skladby Bohuslava Matěje Černohorského?. Hudební věda, 1968. Řeší otázku autorství varhanních skladeb Černohorského, jak již napovídá název studie. Došel k názoru, že těm skladbám, které jsou Bohuslavu Matějovi přisuzovány, není možné stoprocentně určit jeho autorství.

Tomislav Volek: O Černohorském v Itálii. Hudební rozhledy 23, 1970. Zmíněna kniha od Pierluigiho Petroballiho z Parmy, jež pojednává o Giosepi Tartinim. Volek vychází z této knihy, neboť je zde mnohokrát Černohorský zmiňován a některé informace v knize můžou objasnit některé záhady v jeho biografii. Archivní materiál z Archivio antico dell'Arca del Santo di Padova dokládá, že Padre Boemo je totožný s Černohorským a velmi přesně datuje jeho dvojí působení v Padově. R. 1725 byl zvolen třetím varhaníkem baziliky del Santo. Poté mu bylo nabídnuto i místo druhého více kapelníka, toto místo mu bylo rezervováno do roku 1720, ale nenastoupil, tak byl dosazen jiný řádový hudebník. Jak i Culka píše, můžeme dle pramenů vydedukovat, že Bohuslav Matěj byl v Padově pouze 2 krát. Pokud jde o vztah Černohorský-Tartini, potvrzuje Petroballi jejich kontakty v Assisi, v Praze, možná jsou i setkání v Padově.

Kateřina Šulcová: Když legenda ustupuje faktům. Hudební rozhledy, 1971. Snaží se zodpovědět otázku, zda byl opravdu Bohuslav Matěj zakladatelem české kontrapunktické školy. Věnuje pozornost otázce jeho učitelské působnosti a jeho údajnému žakovskému okruhu. Nové prameny umožňují doložit životopis od r. 1710 až do smrti. Snaží se doplnit tyto údaje na základě nových zjištění a popř. vyvrátit informace dosud zjištěné. Neopomíjí ani životopisy a přiblížení údajných žáků.

Kateřina Šulcová- Zrání B. M. Černohorského. Hudební rozhledy, 1976. Jádrem této studie je článek hudebního historika Jaroslava Bužgy, který vyšel v Hudební vědě č. 3, roku 1974 pod titulem „Zmínky o hudebnících v aktech provinciálních kapitul minoritů z let 1641-1720.“-Zaměřuje se na průzkum pramenů víceméně z hlediska evidenčního, podává převážně jejich významový posun. Že byl v Itálii 4 krát, bylo novými prameny vyvráceno. Následně rozebírá, jakých hodností mohl dosáhnout. Předkládá osobnost B. Artophaea a vztah k Bohuslavu. Je zde předloženo faksimile Č. vlastnoručního zápisu profesní formule i s životopisnými doplňky.

Smolka: Hudba Bohuslava Matěje Černohorského. Hudební věda, 1984. V tomto článku se soustředil na analýzu kompoziční techniky fugy, kterou realizoval v přísně vymezené abstraktní klauzуре (odloučení, uzavření). Jeho cílem bylo uvést na světlo správné a nové informace.

Kateřina Šulcová: Impulsy studiu o hudbě baroka: nové ze života B. M. Č., Opus Musicum, 1988. Cílem této studie je v souvislosti s věcným hudebním slovníkem Clavis ad thesaurum magnae artis Musicae (Klíč k pokladu velkého umění hudebního, 1701, 2. vydání 1715) od týnskému varhaníka Tomáše Baltazara Janovky upozornit na nevyužité možnosti a na promrhané příležitosti k zvědečtění studia o hudbě baroka. Studie je rozdělena do několika kapitol, které byly sestaveny na popud výše uvedené studie od Smolky. Této studii je zde věnováno dosti řádků a některé informace jsou zde i zpochybňovány. Dále řeší otázku autorství Černohorského fug, které napsal a které ne. Článek se věnuje většinou skladebnému dílu Bohuslava Matěje. Při dávání do kontextu Janovku s Černohorským dospěla k názoru, že Bohuslav byl Janovkovým žákem ve hře na varhany a v teorii. I zde je obohacen životopis o nové údaje. Autorka tohoto článku vychází z předchozích 3 studií od E. Troldy- B. M. Černohorský: život a dílo, Šafařík, Šulcová- B. M. Černohorský, životopisná monografie

Biografie:

Michal Plavec: Bohuslav Matěj Černohorský: 1684- 1742: život nymburského barokního skladatele, Nymburk 2005. Tato biografie má 34 stran, jejími součástmi jsou i obrázkové přílohy např. města Nymburk. Mnoho nového o životě Č. se nedozvídáme, jediné, co je zmiňováno pouze zde jsou majetkové poměry Černohorského rodiny a vazba Bohuslava na rodné město.

Literatura:

Slovníky:

Dlabač, B. J. Czernohorský, Bohuslav. Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen und zum Theil auch für Mähren und Schlesien. Praha, 1815

Rieger, F.L. Černohorský Bohuslav. Slovník naučný II. Praha, 1862

Trolda, E. Černohorský, Bohuslav. Pazdírkův hudební slovník. Ed. G. Černušák, V. Helfert a B. Štědroň. Brno, 1929- 1941

Štědroň, B. Černohorský Bohuslav Matěj. Československý hudební slovník osob a institucí. Ed. G. Černušák, B. Štědroň, Z. Nováček. Praha, 1963- 65

Seeger, H. Černohorský, Bohuslav Matěj. Musik- Lexikon. Lipsko, 1966

Dahlhaus, C. Černohorský, Bohuslav Matěj. Riemann Musik Lexikon : Ergänzungsband. Personenteil A-K. Mainz, 1972

Bohadlo, S. Czernohorsky. Die Musik in Geschichte und Gegenwart. Allgemeine Encyclopädie der Musik. Ed. F. Blume, 1949- 79

Šulcová, K. Černohorský, Bohuslav Matěj. The New Grove Dictionary of Music and Musicians. Ed. S. Sadie. London, 1980

Hostinský, O. Hudba v Čechách. Praha, 1900, str. 27- 28

Hlinička, A. Portréty starých mistrů hudebních. Praha, 1922, str. 19- 22

Racek, J. Duch českého hudebního baroka. Příspěvek ke slohové a vývojové problematice české hudby 17. a 18. století. Brno, 1980, str. 38-40

Smolka, J. Hudba českého baroka. Praha, 1989, str. 37- 42

Disertační práce:

Trola, E. Bohuslav Černohorský a jeho dílo. disertace FF UK. Praha, 1926

Šafařík, J. K otázce vokálního a nástrojového stylu Bohuslava Matěje Černohorského. disertace FF MU. Brno, 1960

Bohadlo, S. B. Artophaeus- učitel Bohuslava Matěje Černohorského. disertace FF MU. Brno, 1980

Šulcová, K. Bohuslav Matěj Černohorský. disertace FF MU. Brno 1980

Studie, články:

Hlinička, A. Bohuslav Černohorský. Cyril 42, 1916, č. 3. str. 37- 42

Trola, E. Bohuslav Matěj Černohorský. Česká hudba 22, 1918, č. 3- 4. str. 9- 11

Trola, E. Bohuslav Černohorský. Cyril 40, 1934, č. 1- 2. str. 1- 6

Culka, Z. Několik dokladů k životopisu Bohuslava Matěje Černohorského. Hudební věda, 1966. str. 352- 361

Culka, Z. Varhanní skladby Bohuslava Matěje Černohorského?. Hudební věda, 1968. str. 599- 611

Volek, T. O Černohorském v Itálii. Hudební rozhledy 23, 1970. str. 380- 381

Šulcová, K. Když legenda ustupuje faktům. Hudební rozhledy, 1971, str. 280- 285

Šulcová, K. Zrání Bohuslava Matěje Černohorského. Hudební rozhledy, 1976. str. 369- 376

Smolka, J. Hudba Bohuslava Matěje Černohorského. Hudební věda 21, 1984

Šulcová, K. Impulsy studiu o hudbě baroka: nové ze života Bohuslava Matěje Černohorského. Opus Musicum, 1988. str. 161- 178

Biografie:

Michal Plavec: Bohuslav Matěj Černohorský: 1684- 1742: život nymburského barokního skladatele, Nymburk 2005.